

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Кафедра української літератури, українознавства та методики їх навчання

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Завідувач кафедри
української літератури,
українознавства та
методики їх навчання

Н. П. Сивачук

« 27 » серпня 2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ФП1.2.05 УКРАЇНОЗНАВСТВО

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Спеціальність 013 Початкова освіта

(шифр і назва напрямку підготовки/спеціальності)

Освітньо-професійна програма Початкова освіта. Дошкільна освіта

(назва освітньої програми)

Факультет/інститут початкової освіти

(назва факультету/інституту)

2019 – 2020 навчальний рік

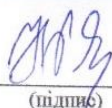
Робоча програма з дисципліни «Українознавство» для студентів спеціальності
013 Початкова освіта

Розробник: Йовенко Л. І., доктор педагогічних наук, професор

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри української літератури, українознавства
та методики їх навчання

Протокол № 1 від «27» серпня 2019 року

Завідувач кафедри української літератури, українознавства та методики їх навчання

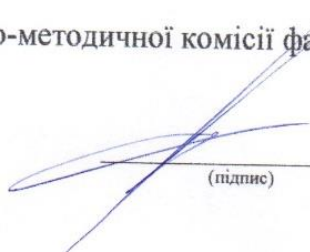
(підпис)

(Сивачук Н. П.)
(прізвище та ініціали)

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні науково-методичної комісії
факультету початкової освіти

Протокол № 1 від «30» серпня 2019 року

Голова науково-методичної комісії факультету початкової освіти

(підпис)

(Ящук О. М.)
(прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисциплін

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань <u>01 Освіта</u> (шифр і назва)	Обов'язкова	
Модулів – 1	Спеціальність <u>013 Початкова освіта</u> (шифр і назва)	Рік підготовки	
Змістових модулів – 4		1-й	1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання		Семестр	
Загальна кількість годин – 90/90 год.		1-й	1-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 год. самостійної роботи студента – 3 год.	Освітньо-кваліфікаційний рівень: <u>бакалавр</u>	Лекції	
		16 год.	6 год.
		Практичні, семінарські	
		16 год.	4 год.
		Лабораторні	
		–	–
		Самостійна робота	
		30 год.	80 год.
		Індивідуальні завдання:	
		28 год.	
Вид контролю:			
залік	залік		

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить (%):

для денної форми навчання – 35/64

для заочної форми навчання – 11/89

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: сформувати у студентів соціокультурної компетентності: здатності застосовувати знання, пов'язані із соціальною структурою та національною специфікою суспільства, з особливостями соціальних ролей; здатності до орієнтування у соціальних ситуаціях, розуміння соціального контексту художніх творів.

Завдання: розширення та поглиблення знань майбутніх педагогів з українського дитинознавства, етнографії, фольклору загалом і про дитину у світоглядному космосі українців зокрема; правильне розуміння студентом сутності та мети родинного виховання, формування особистості студента як професійного першовихователя; розширення уявлень студентів про родинні звичаї та обряди, розуміння значення гри та іграшки у житті дитини; визначення ролі дитячого фольклору у вихованні дитини; виховання у студентів української ментальності з її основною складовою – кордоцентризмом.

Відповідно до завдань було укладено програму, в якій матеріал курсу будується з дотриманням принципу історизму: українознавство розглядається як система знань про Україну як феномену державної, історичної, національної цілісності.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми у результаті вивчення курсу студент оволодіває такими компетентностями:

ЗК 5. Громадянська компетентність. Здатність активно, відповідально та ефективно реалізовувати громадянські права й обов'язки з метою розвитку демократичного суспільства. Здатність орієнтуватися у проблемах сучасного суспільно-політичного життя в Україні, застосовувати процедури й технології захисту власних інтересів, прав і свобод своїх та інших громадян, зокрема учнів початкової школи(або дітей раннього і дошкільного віку); використовувати способи діяльності й моделі поведінки, що відповідають чинному законодавству України.

ЗК 6. Етична. Здатність діяти на основі принципів і норм етики, правил культури поведінки у стосунках із дорослими й дітьми на основі загальнолюдських та національних цінностей, норм суспільної моралі; дотримуватися принципів педагогічної етики.

Очікувані результати навчання:

ПРН 18. Аналізувати соціально та особистісно значущі світоглядні проблеми, приймати рішення на основі сформованих ціннісних орієнтацій.

3. Мова навчання

Мова навчання: українська.

4. Програма навчальної дисципліни ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. Історико-теоретичні та методологічні основи українознавства

Тема 1. Українознавство як наука про світове українство

Суть понять «українознавство», «народознавство», «етнографія», «етнологія». Основні завдання курсу.

Тема 2. Історія розвитку українознавства

Етапи розвитку науки. Джерела українознавства.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. Філософія дитинства

Тема 3. Архетип Світового Дерева – основа етнічної, фольклорної, родової пам'яті українців

Карл Юнг про архетипи. Структура троїстості Світового Дерева по вертикалі. Горизонтальна структура. Світове дерево у фольклорі. Образ Світового Дерева на рушниках та настінних розписах Східного Поділля. Шедеври Т. Бойчука та Г. Нарбута.

Родове дерево. Сім поколінь, харизма числа сім, його зв'язок з вертикальною та горизонтальною структурами Світового Дерева. Дерево роду на українських рушниках та настінних розписах, зображення на його гіллях чоловічої та жіночої ліній.

Тема 4. Світоглядні особливості українського національного характеру

Поняття національного характеру та ментальності. Джерела формування української національної ментальності. Характерні риси українського національного характеру.

Тема 5. Дитина у світогляді українського народу

Дитина як посланець небес. Образ дитини на Дереві роду. Особливості донатального періоду, його значення у майбутньому для матері та дитини. Етнографічні записи Зенона Кузеля про донатальний період. Етнолінгвістичний зміст назв дитини у зв'язку з її віком, заняттями, походженням, уміннями, здібностями. Дослідження Євгена Грицака «Дитина в українських народних повір'ях і в народному лічництві». Баба-повитуха. Перша купіль.

Інститут кумівства. Обряд хрещення дитини. Розрізнення понять іменини, день ангела та день народження. Дослідження Євгена Грицака «Родини», «Хрестини». Значення імені в житті людини. Праця О. Лосева «Філософія імені. Дослідження П. Флоренського «Імена». Специфіка дитячого традиційного одягу. Дитяча сорочечка як оберіг. Суть зав'язки на сорочечці. Узори-обереги. Пояс-оберіг. Дитячий брилик. Дитячі черевички. Стаття Р. Свириди «Щоб було дитя щасливе».

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III. Етнографія дитинства

Тема 6. Українська народна іграшка. Колиска.

Археологічні джерела іграшки. Різновиди народної іграшки, їхня класифікація. Дослідження видатних етнографів та педагогів про дитячу іграшку та її роль у родинному вихованні. Дослідження О. Найдена «Українська народна іграшка». Л. Герус про народну іграшку українців. Локально-територіальні різновиди колисок. Виготовлення колиски. Символіка колиски та її оздоблення. Повір'я, звичаї та обряди, пов'язані з колискою. Традиційні дитячі меблі.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ IV. ЕТНОПЕДАГОГІКА

Тема 7. Першовихователі української дитини

Ідеал жінки-матері в українському фольклорі, класичній літературі. Б. Цимбалістий про роль матері в українській родині (стаття Б. Цимбалістого «Родина і душа народу»). М. Стельмахович про матір та її роль в українській родині. Зоряна Болтарович про матір у сімейному вихованні (стаття «Традиції сімейного виховання»). Ідеал батька в

українському фольклорі, класичній літературі. Б. Цимбалістий про роль батька в українській родині. М. Стельмахович про місію батька в українській родині. Роль старших представників роду, братів та сестер у вихованні дитини. Громада як інститут впливу на особистість.

Тема 8. Фактори народного виховання

Слово як фактор виховання. Символіка абетки і числа. Релігія як фактор виховання.

Праця як фактор виховання. Приклад-ідеал як виховний фактор.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	с	лаб	інд	с. р.		л	с	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль I. Історико-теоретичні та методологічні основи українознавства												
Тема 1. Українознавство як наука про світове українство	12	2	2	–	4	4	8	2	–	–		6
Тема 2. Історія розвитку українознавства	12	2	2	–	4	4	16	–	2	–		14
Разом за змістовим модулем 1	24	4	4	–	8	8	24	2	2	–		20
Змістовий модуль II. Філософія дитинства												
Тема 3. Архетип Світового Дерева – основа етнічної, фольклорної, родової пам'яті українців	12	2	2	–	4	4	12	–	–	–		12
Тема 4. Світоглядні особливості українського національного характеру	12	2	2	–	4	4	12	2	–	–		10
Тема 5. Дитина у світогляді українського народу	12	2	2	–	4	4	12	–	–	–		12
Разом за змістовим модулем 2	36	6	6	–	12	12	36	2	–	–		34
Змістовий модуль III. Етнографія дитинства												
Тема 6. Українська народна іграшка. Колиска	12	2	2	–	4	4	12	–	2	–		10
Разом за змістовим модулем 3	12	2	2	–	4	4	12	–	2	–		10
Змістовий модуль IV. Етнопедагогіка												
Тема 7. Першовихователі української дитини	10	2	2	–	2	4	10	2		–		8
Тема 8. Фактори народного виховання	8	2	2	–	2	2	8	–	–	–		8
Разом за змістовим модулем 4	18	4	4	–	4	6	18	2	–	–		16
Усього годин	90	16	16	–	28	30	90	6	4	–		80
Модуль 2												
ІНДЗ	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Усього годин	90	16	16	–	28	30	90	6	4	–	–	80

6. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	Українознавство як наука про світове українство	2	–
2.	Історія розвитку українознавства	2	2
3.	Архетип Світового Дерева – основа етнічної, фольклорної, родової пам'яті українців	2	–
4.	Світоглядні особливості українського національного характеру	2	–
5.	Дитина у світогляді українського народу	2	–
6.	Українська народна іграшка. Колиска	2	2
7.	Першовихователі української дитини	2	–
8.	Фактори народного виховання	2	–
Разом		16	4

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Особливості родинного виховання в українських елітарних родинях кінця XIX – початку XX ст.	4	10
2	Українські народні ігри.	4	10
3	Колискова пісня.	4	10
4	Дитячі розваги в зимовій обрядовості українців	4	10
5	Дослідження етнографії дитинства у перші десятиліття XX століття.	4	10
6	Сучасне побутування архаїчних пологових звичаїв та обрядів на Східному Поділлі.	4	10
7	Дитина в українському фольклорі.	4	10
8	Образ жінки-матері в класичній літературі.	2	10
Разом		30	80

8. Методи навчання

Словесні (розповідь, бесіда, лекція тощо), наочні (ілюстрація, демонстрація тощо), практичні методи, репродуктивний метод, метод проблемного навчання, дослідницький метод, самостійна робота студентів, інтерактивні методи навчання, метод аналізу ситуації, технологія розвитку критичного мислення, презентації, метод проектів, тощо.

9. Методи контролю

Усне опитування, письмове тестування, виконання письмових завдань, перевірка виконання самостійної роботи, підготовка та захист реферату, підготовка та захист проекту, опрацювання нормативних документів в галузі, вирішення проблемних задач, підготовка презентації, критичний аналіз ситуації, критична оцінка опрацьованої літератури, залік.

10. Критерії оцінювання результатів навчання

Оцінка видів навчальної діяльності студентів

№№ пп	Вид навчальної діяльності	Оціночні бали
Обов'язкові бали		
1.	Виступ на семінарському занятті, участь в обговоренні питань семінару.	0-5 балів

2.	Виконання та захист лабораторних робіт.	0-5 балів
3.	Розв'язування задач, виконання вправ.	0-5 балів
4.	Вчасне виконання модульних контрольних заходів.	0-3 балів
5.	Підсумковий контроль.	0-20 балів
6.	Інші види робіт, передбачені навчальною програмою.	Згідно з розробленими програмами

За вибором студента		
1.	Підготовка письмового реферату (не більше одного з дисципліни).	1-7 балів
2.	Участь у турі олімпіади ВНЗ.	7 балів
3.	Виступ з доповіддю на студентській науковій конференції.	7 балів
4.	Участь у конкурсі студентських наукових робіт.	8 балів
5.	Участь у всеукраїнській предметній олімпіаді.	10 балів
6.	Підготовка студентського науково-дослідного проекту у форматі програми Microsoft PowerPoint.	до 15 балів
Заохочувальні бали		
1.	Отримання авторського свідоцтва або патенту на винахід за напрямом навчальної дисципліни.	20 балів
2.	Публікація статті у фаховому виданні за напрямом навчальної дисципліни.	15 балів
3.	Призове місце на всеукраїнській предметній олімпіаді.	20 балів
4.	Призове місце на університетській предметній олімпіаді.	20 балів
5.	Заохочувальні бали за творчий підхід до навчання	1-5 балів

Враховуючи те, що питома вага оцінки кожного з видів навчальної роботи студента у підсумковій (загальній) оцінці визначається, виходячи із їх вагомості у теоретичній та практичній підготовці фахівця, структури та змісту навчальної дисципліни, кількість балів розподілено так:

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота											Сума
Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2			Змістовий модуль 3		Змістовий модуль		Самостійна робота	ІНДЗ	
T.1	T2	T.3	T.4	T.5	T.6	T.7	T.8	40	10	10	100
5	5	5	5	5	5	5	5				

Навчальні досягнення студента з усіх видів виконуваних робіт (теоретична підготовка, ІНДЗ, підсумковий контроль) оцінюються кількісно відповідно до шкали, наведеної в «Тимчасовому положенні про організацію навчального процесу в кредитно-модульній системі підготовки фахівців» в Уманському педагогічному університеті імені Павла Тичини.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за шкалою ЄКТС	Визначення	Оцінка за національною системою	Оцінка за сис. В УДПУ
A	Відмінно – відмінне виконання, можливо з незначною кількістю помилок	5	90-100%
B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	4	82-89%
C	Добре – правильна робота з певною кількістю помилок	4	75-81%
D	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю помилок	3	69-74%
E	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії	3	60-68%
FX	Незадовільно – потрібно доопрацювати а перездачу	2	35-59%
F	Незадовільно - обов'язковий повторний курс	2	1-34%
ABCDE	Зараховано		60-100%
FXF	Не зараховано		1-59%

12. Методичне забезпечення

Опорні конспекти лекцій, нормативні документи, навчально-методичні посібники, методичні рекомендації.

13. Рекомендована література

Базова

1. Алексеенко Т. Ф. Батьківська стратегія: Первинна соціалізація дитини у родинному середовищі // Дошкільне виховання. – 1997. – № 6. – С. 12–13.
2. Ващенко Г. Виховний ідеал. – Полтава: Ред. газети «Полтавський вісник», 1994. – 190 с.
3. Виховання молодого покоління на принципах християнської моралі у процесі духовного відродження України. – Острого: Академія, 1998. – 444 с.
4. Вихрущ А. В. Криза педагогічної науки і основи християнства // Моральна цінність християнства і відродження національної школи. – К. – Тернопіль, 1995. – С. 23–24.
5. Воропай О. Звичаї нашого народу: У 2-х ч. – К., 1993. – 579 с.
6. Герус Л. Українська народна іграшка. – Львів, 2004. – 262 с.
7. Гринів О. Виховний ідеал українця в науковій спадщині Володимира Яніва та Григорія Ващенка // Народознавчі зошити. – 1995. – № 4. – С. 193–197.
8. Грицак Є. Дитина в українських народних повір'ях і в народному лічництві // Неопалима купина. – 1995. – С. 75–100.
9. Дитина у звичаях і віруваннях українського народу: Матеріали з полудневої Київщини, зібрав Мр. Г., обробив др. Зенон Кузеля // Матеріали до українсько-руської етнології. – Т. 8. – Львів, 1906. – 220 с.
10. Довженок Г. В. Український дитячий фольклор. – К., 1981. – 268 с.
11. Заглада Н. Побут селянської дитини: Матеріали до монографії с. Старолісся. – К., 1929. – 180 с.

12. Іванишин В., Радевич Я., Винницький І. Мова і нація. – Дрогобич, 1994. – 218 с.
13. Киричук О. І. Виховний ідеал у контексті української ментальності // Нові технології навчання. – К., 1997. – Вип. 19. – С. 11–17.
14. Кісь О. Архаїчні та християнські чинники формування образу жінки в народному світогляді // Народознавчі зошити. – 2003. – № 1–2. – С. 147–151.
15. Коменский Я. А. Материнська школа // Избр. пед. соч.: В 2-х т. – М.: Педагогика, 1982. – Т. 1. – С. 201–242.
16. Кравець О. М. Сімейний побут і звичаї українського народу: Історико-етнографічний нарис. – К.: Наукова думка, 1966. – 198 с.
17. Кузь В. Г. Материнська школа: виховання в родині // Педагогіка і психологія. – 1995. – № 4. – С. 125–131.
18. Кузь В. Г., Руденко Ю. Д., Сергійчук З. О. Основи національного виховання. Концептуальні положення. – Умань, 1993. – 109 с.
19. Литвинів С. Учитель і весняна антирелігійна кампанія // Радянська освіта. – 1929. – № 4. – С. 37–44.
20. Лосев А. Ф. Из ранних произведений. – М.: Изд-во «Правда», 1990. – 655 с.
21. Мельничук П. Християнська родина, батьки і діти. – Мюнхен, 1954. – 172 с.
22. Мовчан П. М. Мова явище космічне: Ессе, літературно-критичні статті. – К.: Всеукр. тов-во «Просвіта», 1994. – 168 с.
23. Найден О. С. Українська народна іграшка: Історія. Семантика. Образна своєрідність. Функціональні особливості. – К.: АртЕк, 1999. – 256 с.
24. Народне дитинознавство. – К., 1991. – 48 с.
25. Національна доктрина розвитку освіти України // Освіта України. – 2002. – 23 квітня.
26. Номис М. Українські приказки, прислів'я і таке інше. – К.: Либідь, 1993. – 765 с.
27. Песталоцци І. Г. По поводу правильного воспитания детей // Изб. пед. соч.: В 3-х т. – Т. 1. – М., 1961. – С. 207–213.
28. Русова С. З біжучого життя (На з'їзді жіночої освіти й родинного виховання) // Світло. – 1913. – № 5. – С. 56–62.
29. Сивачук Н. Дерево життя в українській міфології // Гуманітарні науки: проблеми, пошуки, перспективи: Зб. наук. праць. – К., 2000. – С. 124–130.
30. Сивачук Н. Збагачення мовленнєвого етикету школярів засобами пареміографії // Початкова школа. – 1997. – № 4. – С. 24–26.
31. Сивачук Н. Український дитячий фольклор: Підручник. – К.: Деміур, 2003. – 288 с.
32. Стельмахович М. Українське дитинознавство. – К., 1992. – 29 с.
33. Стельмахович М. Г. Українська родинна педагогіка: Навч. посібник. – К.: ІСДО, 1996. – 288 с.
34. Сухомлинський В. Батьківська педагогіка. – К.: Радянська школа, 1978. – 263 с.
35. Сявавко Є. Українська етнопедагогіка в її історичному розвитку. – К., 1974. – 151 с.
36. Ткач М. Імена предків, мова // Джерело роду. – К., 1995. – 105 с.

37. Топоров В. «Світове дерево»: універсальний образ міфопоетичної свідомості // Всесвіт. – 1977. – № 6. – С. 176–193.
38. Українська родина: Родинний і громадський побут / Упорядник Лідія Орел. – К.: Вид-во імені Олени Теліги, 2000. – 424 с.
39. Флоренский П. А. Имена: Сочинения. – М.: ЗАО ЕКСМО – Прес., Харьков: Фолио, 1998. – 912 с.
40. Цимбалістий Б. Родина і душа народу // Українська душа. – К., 1992. – С. 66–96.
41. Чмелик Р. П. Мала українська селянська сім'я другої половини ХІХ – початку ХХ ст. (структура і функції). – Львів, 1999. – 142 с.
42. Шептицький А. Християнська родина: Пастирський лист до духовенства і вірних Станіславської єпархії // Твори Слуги Божого митрополита Андрея Шептицького – Торонто, 1965. – Т. 1. – С. 39–40.
43. Шестун Е. Как жить по-православному. – Самара, 1997. – 270 с.
44. Юнг К.-Г. Аналитическая психология и психотерапия / Сост. и общая редакция В.М. Лейбина. – СПб: Питер, 2001. – 512 с.
45. Янків Т. Релігійні основи родини // Греко-католицький церковний календар. – Крехів, 1992.

Допоміжна

1. Ашурко Ю. Який батько – такий син! // Рідна школа. – 1999. – № 7–8. – С. 65–66.
2. Бакіна Т. Загадка у фольклорному репертуарі сучасних школярів // Народознавчі зошити. – 1996. – № 6. – С. 377–382.
3. Березовський І. П. Українські народні загадки // Український фольклор: Критичні матеріали. – К., 1978.
4. Біблія в духовному розвитку особистості // Дошкільне виховання. – 1998. – № 8. – С. 6–7.
5. Боришевський М. Праця в становленні громадянина // Початкова школа. – 1997. – № 2. – С. 14–16.
6. Ващенко Г. Ідеал людини в українській народній пісні // Народна творчість та етнографія. – 1994. – № 5–6. – С. 53–65.
7. Ващенко Г. Народна пісня і етнопедагогіка України // Народна творчість та етнографія. – 2001. – № 1–2. – С. 30–36.
8. Гаврилюк Н. Народження дитини // Українська родина. – К., 2000. – С. 69–81.
9. Гайова Є. Дитина в обрядах і звичаях на Мукавщині // Українська родина. – К., 2000. – С. 92–96.
10. Гвоздевич С. Родильна обрядовість українців // Народознавчі зошити. – 1997. – № 2. – С. 111–123.
11. Герус Л. Художні особливості народної іграшки з дерева // Народознавчі зошити. – 1995. – № 4. – С. 215–220.
12. Герус Л. Художні особливості української народної іграшки з дерева // Народознавчі зошити. – 1995. – № 5. – С. 294–300.
13. Дунаєвська Л. Ф. Українська народна казка. – К.: Вища школа, 1987. – 271 с.
14. Закувала зозуленька: Антологія української дитячої творчості. – К., 1989. – 378 с.

15. Замашкіна К. Педагогічні ідеї Я. Коменського // Початкова школа. – 2000. – № 3. – С. 18–21.
16. Іларіон, митрополит. Дохристиянські вірування українського народу. Історико-релігійна монографія. К.: АТ «Обереги», 1992. – 424 с.
17. Калуська Л. Валеологічна етнопедагогіка // Дошкільне виховання. – 1998. – № 9. – С. 18–19.
18. Килимник С. Український рік у народних звичаях в історичному освітленні: [У 3-х кн., 6-ти т.]. – Факс. Вид. – К.: АТ «Обереги», 1994.
19. Крамар Р. Родильні та христильні звичаї Галицького Поділля // Українська родина. – К., 2000. – С. 83–88.
20. Марчик М. Трансформація символу Світового дерева // Народознавчі зошити. – 1995. – № 1. – С. 437–441.
21. Матвієнко Н. Колискова – пісня матері // Початкова школа. – 1994. – № 1. – С. 5–7.
22. Мельничук Н. Елементи народної моралі у зв'язку з історичним типом сім'ї // Народознавчі зошити. – 1994. – № 4. – С. 241–245.
23. Морозов В. Язык, понятный всем на земле // Наука и жизнь. – 1980. – № 10. – С. 55–58.
24. Мосіяшенко В. Рідна мова в педагогічній системі К.Д. Ушинського // Початкова школа. – 2002. – № 4. – С. 75–76.
25. Ніколаєва Т. О. Історія українського костюма. – К.: Либідь, 1996. – 176 с.
26. Панчук О. Нащо й ліпший клад, якщо в сім'ї лад (сімейні морально-етичні принципи в українському фольклорі) // Берегиня. – 2002. – № 2. – С. 21–27.
27. Рибаків Б. А. Язычество древних славян. – М.: Русское слово, 1997. – 780 с.
28. Свирида Р. Щоб було дитя щасливе // Українська родина. – К., 2000. – С. 106–111.
29. Семенюк М. Колискові як творчість роду // Берегиня. – 1999. – № 1. – С. 29–38.
30. Семенюк М. Ой ти, котику-рябку (Колискові та забавлянки як творчість матері) // Берегиня. – 1998. – № 3–4. – С. 53–57.
31. Сивачук Н. Українська поезія пестування. – К.: Деміург, 2003. – 47 с.
32. Скуратівський В. Мамина пісня // Літературна Україна. – 1984. – 12 липня. – С. 8.
33. Скуратівський В. Русалії. – К.: Довіра, 1996. – 734 с.
34. Словник символів / За заг. ред. О.І. Потапенка, М.К. Дмитренка. – К.: Редакція часопису «Народознавство», 1997. – 156 с.
35. Сухомлинський В. Мікроклімат вашого дому // Твори в 5 т. Т. 5. – К.: Дніпро, 1978. – С. 414–418.
36. Храмова В. До проблеми української ментальності. Замість передмови // Українська душа. – К., 1992. – С. 29–47.
37. Чумарна М. І. Мандрівка в українську казку. – Львів: Каменяр, 1994. – 56 с.

12. Інформаційні ресурси

1. Нормативна база (Закони, Положення, Укази президента України, Листи МОНУ) (див. література).
2. Поглиблюють інформацію про особливості педагогічної професії та організацію навчально-виховного процесу у вузі матеріали, розміщені на веб-сторінках:

1. www.education.gov.ua – веб-сторінка Міністерства освіти і науки України.
3. www.nduv.gov.ua – веб-сторінка бібліотеки ім.Вернадського.
4. www.tnpu.edu.ua – веб-сторінка Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.